

Høysesong midt på sommeren: En innføring i kombinertgrenens mysterier!

Og nei, jeg snakker ikke om skihopping og langrenn, men vann og spor-prøver, også kalt kombinertprøver på folkemunne. Her følger alt du trenger å vite om kombinertprøvenes forunderlige verden.

Av Alexander Kristiansen

Snarveier:

[UK søkapport](#) - [UK vannapport](#) - [AK søkapport](#) - [AK vannapport](#) - [AK sporapport](#) – [Egenskaper](#) - [En oppfordring](#)

Ingen vits i å parkere hunden i hundegare selv om det er sommer. Foto: Tor Erik Pollestad

Mens noen hunder vandrer hvileløst rundt i hundegaren på sommerstid, er det andre hunder som har rene høysesongen med trening, reising og konkurranser. Kombinert-sporten er en prøvegren som domineres av noen bestemte raser, selv om denne konkurranseformen passer for alle fuglehundtyper og retrievere. Retrivere har imidlertid egne vann- og spor-prøver, så det som omtales i denne artikkelen er vann og spor-prøver for stående fuglehunder. Vorstehere, weimaranere og munsterlændere er de som oftest finnes på startstreken, breton, pointere og settere er mer sjelden vare i denne spennende konkurranseformen.

Alle stående fuglehunder kan delta på kombinertprøver

Felles for alle øvelser er apport, og en god fuglehund skal kunne apportere. Deltar du på skogsfuglprøver SKAL hunden apportere om den skal tildeles 1.AK. For å få tildelt 1. VK må hunden apportere felt eller utlagt vilt. I AK-klassen holder det at hunden fremviser apportbevis, og søkapport-øvelsen på en kombinert-prøve gjelder som apportbevis hvis du sier ifra til dommeren på forhånd. I Sverige må imidlertid hundene også apportere i AK-klassen, så det sier seg selv at apport er en viktig øvelse å beherske for en fuglehund - på høyfjell, lavland og i skogen. Og det er selvfølgelig ikke bare ut ifra et premiering-perspektiv det er viktig å ha en god apportør, enten en er på andejakt, rypejakt eller skogsfuglejakt er det en synd å la skadeskutt vilt ligge igjen for å lide en smertefull død.

En god jakthund er en god apportør

På en kombinertprøve skal hunden igjennom to øvelser i unghundklassen (UK) og tre øvelser i åpen klasse (AK). I prinsippet er to av øvelsene like, men ikke i utførelse og vanskelighetsgrad. I UK er det talentet som skal vurderes, i AK forventer dommerne å se en mer dressert hund. Jeg vil derfor først ta for meg de to øvelsene hundene skal igjennom i UK-klassen. UK er for hunder under 24 måneder.

I UK skal hunden igjennom en søkapport og en vannapport. Ved hver av øvelsenes start har du 10 poeng, eventuelle feil fører til trekk av poeng. For å oppnå førstepremie må du ha minimum 8 poeng i hver øvelse, for å oppnå andrepremie må du ha minimum 6 poeng i hver øvelse og for tredjepremie må du ha 4 poeng. Får du mindre enn 4 poeng er dessverre sjansen over for denne gang. Du oppnår imidlertid ingen førstepremie ved å få 8-10 poeng på kun en øvelse, dårligste resultat på både søkapport og vannapport blir det tellende resultatet. 8 poeng på søkapport og 6 poeng på vannapport gir feks. 2 UK.

UK søkapport

Den første øvelsen unghundene skal igjennom er søkapport. Mange mener at søkapport-øvelsen er den grunnleggende øvelsen på kombinertprøver, og kan hunden denne øvelsen godt er grunnlaget lagt for å lykkes i de andre øvelsene. En rype skal legges ut i terrenget ca. 20 meter fra startsted og hunden skal ikke vite hvor fuglen er. Hunden skal ha motvind og hovedpoenget er at hunden skal bruke vinden for å finne viltet. Som regel brukes ryper, og reglene sier at viltet skal være hønsfugl. Et lite triks er å bruke en vinterryper. Den hvite fjørdrakten viser bedre igjen i terrenget enn høstrypas brune fjørdrakt. Du kan ta med eget vilt til prøven eller du kan bruke vilt som prøveledelsen har tatt med. Har du ikke med eget vilt ilegges det en viltavgift som er variabel, men 150 kroner er vanlig. Foruten å spare deg for noen kroner er det mange gode grunner for å ta med eget vilt. Du kan selv velge hvilket vilt du vil konkurrere med, du kan bestemme størrelse på viltet og du slipper å ha mange fremmede lukter forbundet med fuglen etter at et ukjent antall andre hunder har apportert byttet. Så hvis du har muligheten anbefales det at du stiller med eget vilt.

Etter en vellykket søk-appoint

Når rypa er lagt ut fører du hunden frem til startstedet som pekes ut av dommeren. Når dommeren gir deg klarsignal fjerner du lenken eller halsbåndet hunden har på seg, slik at den ikke har mulighet for å henge seg fast i kratt eller lignendes. Halslenke eller halsbånd må forøvrig fjernes i hver øvelse, og du må vente på klarsignal før du setter igang. Når du slipper hunden er det viktig at du med kroppsspråket viser hvor den skal søke. Ta et lite skritt i den retningen rypa ligger og pek samtidig med armen ut i terrenget. Dette gir hunden nok informasjon til å vite i hvilken retning den skal søke i. Det er viktig at hunden søker i anvist terreng og hvis hunden søker for lenge bak føreren, eller utenfor anvist terreng kan dette medføre poengtrekk eller i verste fall diskvalifisering (hvis hunden går ut av anvist terreng og blir borte). Det er en fordel om du kan korrigere hunden hvis den søker utenfor anvist terreng, samtidig som det er viktig å la hunden få jobbe uten for mye mas. Du kan forøvrig bruke stemme, fløyte eller kroppsspråk for å styre hunden. Føler dommeren at du har brukt for lang tid gir han deg gjerne muligheten til å starte på nytt, dette kalles for nytt påsett. Uansett om du takker ja eller ei blir du som regel trukket 3 poeng.

Vis med hånden og kroppen hvor du vil hunden skal gå

Når hunden kommer fram til viltet vil det gi poengtrekk hvis du gir kommandoer. Her er det altså ekstremt viktig å holde kjeft. Alle ytringer vil som regel bli oppfattet som en kommando av dommerene, enten det er et høylytt kremt, hundens navn eller din apport-ordre. Poenget er altså at hunden skal frivillig plukke opp viltet uten innblanding fra fører. Hvis hunden finner viltet, snuser halvinteressert på det og beveger seg bort ifra viltet har du ikke noe valg. Du må kommandere hunden til å ta opp viltet og du vil bli trukket 1-2 poeng for dette. Det er tross alt bedre å få poengtrekk en at hunden ikke apportere i det hele tatt.

Straks hunden har tatt opp fuglen er det lov å skryte, rose og til og med kalle inn hunden. Det gis ikke poengtrekk for dette, men pass på at du ikke starter for tidlig. Ikke begynn å rose eller gi kommandoer før hunden har tatt opp byttet og er på vei inn til deg. Selv om du har lov til å prate og korrigere utenom ved selve opptaket, mener mange dommere at det er litt skjemmende om praten går i et sett. Det beste er om hunden selvstendig løser oppgaven.

La hunden jobbe selvstendig uten for mye mas

Når hunden er på vei inn til deg med viltet oppstår en ny kritisk fase. Hunden skal overlevere viltet på kommando til fører, ikke når den selv finner det for godt. På forhånd er det tegnet opp en strek som hunden MÅ krysse med viltet for at det skal godkjennes. I UK vannapport er det imidlertid ikke nødvendig å krysse mållinjen, men du blir kraftig trukket om du ikke gjør det. Et lite tips til de som er redd for at hunden skal slippe viltet og ikke ta det opp igjen er å ta noen skritt tilbake. Slipper hunden viltet foran beina på deg er det allikevel innenfor streken og du vil få godkjent arbeid.

Slipper hunden viltet utenfor streken tar mange hunder opp byttet frivillig. Et blick fra fører er ofte nok til at hunden skjønner poenget. Hvis hunden etter dommerens skjønn slapp fuglen for å ta bedre grep slipper du i mange tilfeller poengtrekk. Dette blir vurdert etter dommerens skjønn. Nekter imidlertid hunden å ta opp byttet må imidlertid apport-kommando gis på nytt, og du vil som regel bli trukket 2 poeng for dette.

Slipper hunden viltet og tar det opp uten kommando, trekkes det vanligvis 1-2 poeng. Må du kommandere hunden til å ta opp viltet igjen etter et slipp, er det vanlig med 3 poengtrekk.

Slipper hunden viltet innenfor streken vil du bli trukket 2 poeng for dette. Det er ikke noen vits i å gi ny apport-kommando, siden øvelsen nå i realiteten er avsluttet.

Når hunden kommer inn til fører kan overleveringen utføres på mange måter. Noen setter seg ned på huk for å ta imot hunden, andre forlanger at hunden skal sitte, mens andre igjen forlanger at hunden skal sitte ved førers fot. Dommeren bryr seg ikke noe om dette, men har du først bedt hunden om å sitte så forlanger dommeren at hunden sitter. Det enkleste er å la hunden komme inn med viltet, strekk fram hånden og gi slipp-kommando.

Hunden trenger ikke å sitte ved avlevering

Poenget er at hunden skal overlevere viltet på kommando, som regel med et "slipp" eller "takk". Hunden skal ikke slippe viltet når fører tar tak i viltet, men når fører gir kommandoen. Ved for rask overlevering, dvs. slipp før kommando, kan dommeren trekke 1 poeng. Dommeren kan også trekke fra 1 poeng til diskvalifikasjon hvis hunden uvillig eller motvillig avleverer, dvs. at fører må gi slipp kommando flere ganger, eventuelt "slite" fuglen ut av hundens grep. Tygging fører fra alt ifra 1 poeng trekk til diskvalifisering. Som regel slår dommerene hardt ned på tygging, og en tommelfingerregler mange dommere bruker er om viltet kan brukes til mat. Spiser hunden på viltet blir den garantert diskvalifisert.

Et godt grep er viktig og tygging fører raskt til diskvalifisering

UK vannapport

Vannapport er unghundenes andre og siste øvelse. I unghund-klassen kastes viltet på sjøen/vannet mens hund, fører og dommer sitter omtrent 5 meter fra vannkanten. I vannapport er det mest vanlig å bruke måke, men and er også lov. Måken flyter høyt i vannet og er dermed lett å se. Den er hvit og viser godt igjen, samtidig som måke er et vilt det er lett å få tak i. And kan også brukes, men anden viser dårligere igjen enn måken. Blant måker finnes det alt ifra albatross-størrelsen til litt større enn rype. Har du en liten hund kan det derfor være en fordel å stille med egen måke og helst en ikke altfor stor. Har du ikke med eget vilt kan det som sagt hende at du får en måke i albatross-klassen.

Selv om denne hunden klarer å apportere denne gedigne svartbaken så kan en godt bruke litt mindre måker på prøver. Foto: Tor Erik Pollestad

Når viltet kastes fra land skal hunden sitte rolig og det er ikke lov å gi kommandoer som "bli" og "nei". Gjør du dette trekkes du 1 poeng. "Knallapporterer" hunden, dvs. går i vannet uten kommando, trekkes du 2 poeng for dette. Urolig på "standplass" gir som regel 1 poeng trekk.

Når hunden har gått i vannet er det noen som velger å rose hunden fordi den gjør noe rett, andre velger å forholde seg rolig for å gi hunden arbeidsro. Siden fuglen kastes fra land ser hunden viltet og noen form for styring er sjelden nødvendig. Tar hunden en helt annen retning enn det flytende viltet kan det være en fordel å kunne korrigere dette fra land, men som regel betyr dette at hunden ikke er interessert i å apportere.

Nøler hunden med å gå i vannet trekkes dette med 1-4 poeng

Noen hunder springer fram til vannkanten og stopper som om det var et brennende flammehav. Å gå nølende i vannet trekkes som regel med 1-4 poeng. Det er ingenting i veien for å gi hunden støtte og oppmuntrende ord, men kaller du inn hunden, setter den ved førers fot og gir ny apport-ordre trekkes du altså 3 poeng for nytt påsett.

Svømmer hunden forbi eller stopper uten å ta tak i måken eller anden må du nesten gi en ny apport kommando. Ny apport kommando straffes 2 poengtrekk. Når hunden først har fuglen i kjeften går det som regel greit å svømme inn til land. Få hunder slipper fuglen i vannet, men i noen tilfeller kan en beinsplint eller lignendes stikke inn i hundekjeften og gjøre vondt. Det er opp til dommerne å avgjøre, men ser de på det som et grepsbytte kan det hende du slipper poengtrekk. Umotivert slipp av bytte gir som kjent 1-2 poeng trekk.

Så lenge hunden er i vannet slipper den ikke, som regel skjer dette når hunden skal opp av vannet

Så lenge hunden er i vannet har fuglen liten vekt, men idet hunden skal opp på land vil den søkkvåte fuglen bli tung å bære. Mange unghunder slipper fuglen akkurat i vannkanten. Hvis fører kan tørrskodd hente viltet vil du få godkjent apporten og trekkes 6 poeng for slippet. Har du en hund som ofte slipper fuglen i vannkanten kan det være lurt å rose hunden idet den kravler på land, og ellers prøve å avlede oppmerksomheten til hunden. Gjør deg interessant og få hunden inn til deg, før den slipper viltet.

AK søkapport

AK-hundene skal apportere to ryper. Rypene plasseres lenger ut, ca. 50 meter fra startstedet og rypene skal ligge minst 10 meter ifra hverandre. Poengberegning for AK-hundene er den samme som for UK-hunder, men det aksepteres mindre ungdommelig virring og dommerene er generelt strengere. Siden det er to fugler som skal apporteres er hindrene flere, og sammen med avstanden er dette en betydelig vanskeligere øvelse. Hundene må lete lenger, og i noen tilfeller hvor vinden er ustabil eller fraværende kan hundene bruke forholdsvis lang tid på å lokalisere viltet. Det er derfor viktig å ha en hund som er vant til å lete litt etter viltet, i motsetning til i UK-klassen hvor byttet ligger mye nærmere.

En målrettet fører

Siden hunden skal ut på ny søksapport etter første levering er det en fordel å ha noe å ha den første rypen i. Du kan holde den første rypa i hånden, men det er ikke lov å legge den på bakken. En bag eller rumpetaske fungerer fint og får oppmerksomheten til hunden bort ifra rypa som allerede er apportert og mot rypa som ligger der ute et eller annet sted i terrenget.

Det som også er verdt å merke seg er at eventuelle feil og poengtrekk skal fordeles på begge rypene. Så hvis hunden slipper ved førers fot på den ene rypen, som normalt gir 2 poeng trekk, og apporterer den andre rypen korrekt, blir det bare 1 poengtrekk.

Unntak fra denne regelen er nytt påsett som uansett straffes med 3 poengtrekk.

AK vannapport

I AK kastes ikke viltet fra land, men ifra en båt som skal ligge minst 50 meter ifra land. Det skytes samtidig med startpistol så provokasjonen for hunden er enda større enn ved kun kast ifra land.

Hunden skal starte 20 meter ifra land, og det skal helst være et våtmarksområde (myr, siv) mellom vannkanten og hunden.

Går hunden i skuddet straffes du med 2 poeng. Klarer du å stagge hunden slik at den kun humper en meter eller to fremover blir du sannsynligvis trukket 1 poeng for å være urolig i kast og skudd. Hvis du tror du kan klare å stagge hundne kan du altså tjene et poeng på det.

Lovlig vilt under vann-pport er måker og ender. Dette gjelder både for AK og UK. I AK kan det lønne seg å ikke delta med altfor små måker, noen midt imellom spurv og albatross-størrelse er ideelt. Ender viser dårligere igjen pga. av fargen.

Hunden og viltet må passere målstreken for at øvelsen skal bedømmes som utført.

Ingen ting å si på innsatsen her

AK sporapport

I AK-klassen skal det i tillegg til søk- og vann-pport utføres en sporapport. Sporet skal være minst 200 meter langt, ha tre vinklede retningsendringer og sporet markes som regel med bambuspinner. Sporet legges i medvind. Observatører sitter lang sporet og der hvor rypa ligger. Du har ikke lov til å bevege deg utenfor startområdet.

Nedslagsfeltet, dvs. der hvor en simulerer at den skadeskutte rypa falt ned, skal være minst 20 meter ifra startsteder. Dette området er 10 X 10 meter. Et sted innen dette området legges sleperypa som en vanligvis legger sporet med. Vanligvis trekker en rypa litt rundt i lyngen og

trekker ut noen fjør for å hjelpe hundene å få ferten av sporet.

Føreren har lov til å dirigere hunden så lenge den ikke har nådd den første merkepinnen. Etter det må føreren tie stilt. Tap, dvs. at hunden over en lengre periode ikke finner sporet, trekkes ifra 2-6 poeng, alt etter hvor mange og hvor alvorlige tapene er. Finner ikke hunden sporet før den første merkepinnen trekkes det alt ifra 0-3 poeng.

Nølende opptak av viltet straffes med 1 poengtrekk, 3 poeng kan trekkes ved lek med viltet.

Skulle hunden være så uheldig å gå i stand eller forstyrres av jaktbar fugl som letter får du som regel en ny sjanse.

Etter en perfekt utført sporrapport

Egenskaper

I hver øvelse vurderes hundenes egenskaper som bedømmes med tallkarakterer. Disse karakterene gir ingen påvirkning på resultatet, men er med på å gi deg en pekepinn på dommerenes vurdering av hundens egenskaper. De fungerer på samme måte som på feltprøver hvor det gis karakterer for fart, jaktlyst, stil osv.

Det gis karakterer i vannpasjon, svømmeferdighet, sporintensitet og søksintensitet. Her er skalaen:

- Vannpasjon (1-5) beste karakter 4
- Svømmeferdighet (1-3) beste karakter 3
- Sporintensitet (1-4) beste karakter 3

- Søkintensitet (1-4) beste karakter 4

Her er vannpasjonen litt i overkant og beste karakter vil ikke bli oppnådd

En oppfordring

Det er dommerenes subjektive skjønn som ligger i bunn for alle dommeravgjørelser. Det finnes ikke et utstrakt, detaljert regleverk for hver minste feil og ofte sier reglene at en forseelse trekkes fra 2-6 poeng. Det blir da dommerens avgjørelse for hvor mange poeng du mister.

Ofte kan det være vanskelig å bedømme sin egen hund objektivt og en bør kanskje tenke seg om to ganger før en begynner å surmule over bedømmingen.

Er du uenig i en dommeravgjørelse, ta det opp på stedet i en saklig og hyggelig tone og bli ferdig med saken. Usaklig og uhøflig opptreden slår bare tilbake på deg selv.

Takk til Anders Simensrud for råd, tips og innspill